

ÇOCUKLAR NEDEN OKUMALIDIRLAR? (*)

Çeviren : Pınar YAMAÇ

D.T.C.F. Kütüphanecilik
Kürsüsü Öğrenciler'inden

Bu kitapta, çocukların kitaplardan faydalanmaları için bütün mâkul imkânları, temin edebileceğimiz çeşitli yolları ve aynı zamanda kendilerine bu imkânlardan neden faydalanmaları icap ettiğini anlatma işinin münakaşasını yapacağız. O halde ilk soru şu olacaktır: «Çocuklar neden kitap okumalıdır?» ve «Ne çeşit kitaplar en çok fayda sağlar?».

Çok iyi biliyorum ki görünüşte hayatta muvaffak olmuş kimseler okuyacak vakitleri olmadığını söylemekle öğünürler. Eminim ki bunlar, kendilerine muhtaç kaldıkları diğer kimseler de aynı şekilde okusaydılar, hazin bir dünyanın ortasında kalacaklardı. Meselâ doktorlar ve hâkimler okumasalar acaba ne olurdu? Bazi kimseler okumadan başarı ve servete kavuşsalar dahi, şayet okusalar elbette ki daha mesut ve başarılı olurlar ve daha çok zevk duyarlardı. Okumak suretiyle insan bütün başkalarının tecrübe, düşünce ve keşiflerini öğrenir, oturduğu yerden bütün dünyayı dolaşmış gibi olur, kendi dünyasını genişletir ve herşeyi kendi başına bulup icad etmek zahmetinden kurtulur.

Hiçbir kimsenin uygun eserler bulmak şartıyla onları okuyarak, okumadığı zamanlardan çok daha fazla zevk, bilgi ve tecrübe kazanmamasına ihtimal yoktur. Bu sebeple herkes, her fırsat buldukça okumalıdır. Bu konuda pek çok şeyler yazabilirim: Fakat şimdilik mevzuumuz çocuklardır. Bu hususta söylenecek ilk söz şudur: Büyükler niçin okumalı iseler, çocuklar da aynı sebeplerle okumalıdır.

Önce şunu bilmeliyiz ki okuma kaabiliyeti Allah vergisi değildir. Bu alışkanlıkla kazanılır. Bu tıpkı keman çalmak gibi uzun çalışmaya ihtiyat gösterir.

Okuma alışkanlığı hemen okulda başlar. Fakat üzerinde hususî surette durulmadıkça pek az çocuk sınıf geçmek için lüzumlu olan miktardan fazla kitap okurlar.

Çocuklar sadece hayata hazırlanmak için okumazlar. Kitaplar hudutsuz bir eğlence kaynağıdır ve çocuklar eğlenmek için de kitap okumalıdır. Bu

(*) Bu yazı Lionel McColvin, Libraries For Children, 2ed. London, 1961 13 - 18 sayfalarından tercüme edilmiştir.

televizyon çağında çocuklar okumak için büyüklerden daha çok zamana sahiptirler ve hiçbir şey onlara kitaplardaki zevki vermez.

UNESCO'nun «Lâtin Amerika'da Halk Kütüphanelerinin Gelişmesi» hakkındaki kitabında, bu kitaba yazı ile yardım edenlerden biri şöyle demektedir: «Çocuk kütüphaneleri kurulmasının esas hedefi gelecek için kütüphanelere meraklı, yetişkin insanlardan meydana gelmiş bir kitle yaratmaktır.»

Maamafih bu, düşüncemizin ön değil arka kısmında muhafaza edilmesi gereken uzun vâdeli bir hedeftir. Bana kalırsa çocuk kütüphanelerinin esas gayesi, kitaplardan şimdi zevk, heyecan, dinlenme ve huzur almasını bilen bir çocuk kitlesi meydana getirmektir. Bunda başarı sağlarsak, geleceğe ait gayeler kendiliğinden gerçekleşir. Muvaffak olamazsak faydadan çok zarar görürüz. Bu ihtar çok yerindedir: Zira çoğumuz çocuklara ait plânlarda daima istikbali gözönünde tutarız. İyi ki çocuklar aynı fikirde değillerdir. Onlar şimdiki düşünürler. Çocukların esasen birçok dertleri, üzüntüleri vardır. Biz onlara mes'ut, üzüntüsüz bir çocukluk hayatı temin eder, güçlüklerini azaltırsak «Gelecekte kütüphanelere giden bir yetişkin insan kitlesi» yaratmasak dahi büyük başarılar sağlamış oluruz.

Şüphesiz ki okumaya alışkın yetişkin kimseler de temin edeceğiz. Fakat istikbal üzerindeki tesirlerimizin, içinde bulunduğumuz zaman üzerindeki tesirlerimizle orantılı olduğu hakikatini hatırdan çıkarmamak lâzımdır. Bu sebeple, bütün dikkatimizi çocuklara çevirmemiz hoşnutsuzluk sebebi olmamalıdır. Zira çocuklar yarının büyükleridir. «Çocuk kütüphanelerinin kurulmasındaki temel prensip, çocuğun oynayarak öğrenmesidir. Bir çocuk kütüphanesinde zorlama diye birşey yoktur. Çocuklar kütüphaneye sevdikleri için gelirler.»

Bu kütüphanelerde daha derin prensipler bulunmalıdır.

Çocuk hayattan sadece zevk alacak değildir. Çocuk, dünyayı, kendini ve kendinin dünya ile olan münasebetlerini öğrenmelidir. Dünya büyük, çocuk ise küçüktür. Çocuk dünya ile karşılaşmasında, onun büyüklüğü altında ezilmemeli, dünyayı azar azar, parça parça öğrenmeli, kendini, fikirlerini geliştirmelidir.

Bu büyüme keyfiyeti kolay bir iş değildir.

İlk olarak hatırlamalıyız ki çocuğun ev, okul, mahalle ve yakın sokaklardan ibaret olan ilk dünyası çok dardır. Çocuk bunların dışında bir dünya olduğunu, kitaplar ve okuma ile öğrenmelidir.

Çocuk tedricen büyür. Bu sebeple, kitaplardan öğreneceği şeyler de bu büyüme haline ayak uydurarak derece derece büyümelidir. Çocuğun derece derece büyüyerek hayatla olan temas sahalarının genişlemesi halinde iyi se-

çilmiş kitapların sağladığı bilgi, çocuğu bu temasların sarsıntılarına karşı korur.

Her çocuk bünye, zihin, kaabiliyet bakımından diğer çocuklardan farklıdır. Çocuğun muhiti her zaman için, bu farkları giderecek şartları temin etmez. Fakat kitaplar eder. Yalnız çocukların değil, büyüklerin de birçok hususlarda birbirinden farklı olmaları keyfiyeti hem cemiyet, hem de çocuklar için hayırlı bir şeydir. Bu farklar ne çocuk, ne de büyüklerde cemiyet hayatının icap ettirdiği anlaşma ve işbirliği zihniyetini ortadan kaldıracak kadar büyük olmamakla beraber ferdi şahsiyeti silmeyecek kadar da kuvvetli olmalıdır. Bugünün her şeyi bir standart şekle bağlayan hayat şartları arasında, ferdi şahsiyetin gelişmesi güç ve mühim bir şeydir. Bununla beraber kitaplar şahsiyetin nasıl geliştirileceğini ve hayırlı bir hale getirileceğini öğretmekle büyük rol oynarlar.

Çocuğun büyümesi tabii bir yol takip etmekle beraber, şahsiyetini gelişme ve muhafazası hususu hissî ve entellektüel bir keyfiyettir. Gerek çocuklukta gerekse ileriki senelerde kitaplar, ana, baba, öğretmen ve arkadaşlardan daha başarılı bir şekilde ferdin hissî düzenlerinin yoluna girmesinde rol oynarlar. Zira kitaplar, kuvvetli şahsî tesirlerine rağmen, sonut şeyler değildir (cansızdırlar) : Bunlar okuyucuların; tasdik, red, itaat veya sakinme gibi mecburiyetler altına koymazlar. Ruhیاتçılar çocuğun hissî ihtiyaçları arasında bir kimseye bağlı olmak bir değer taşımak, bir önem, bir izzetinesis, bir suçsuz olma ve hepsinden de üstün bir sevmek ve sevilme hissi bulunduğunu kabul ederler. Muhitlerinde her şeyin tatminkâr bulunduğu talihli çocuklar, kitaplarda yine pek çok teşvik ve şevk yolları bulurlar. Daha az talihli çocuklar ise aynı kitaplarda teselli ve dertlerinden uzaklaşma yolları bulurlar. Biz muhakkak ki kitapların çocuklara bir sığınma kapısı olmasını veya kendilerine hırdavat pazarından alınmış bir uydurma hayat yaşatmasını istemiyoruz.

Kitapların gayesi çocukları birşey yapmaktan, birşey düşünmek ve hissetmekten kaçınmak değil, onlara daha büyük şevk ve kudretle çalışmalarını için yardımcı olmaktır. Bununla beraber, çetin büyüme ve intibak yaşlarında bazan realitelerden kaçmak ekseriya mağlûbiyetleri önlemeye yarayabilir.